

Bosna i Hercegovina
Ministarstvo vanjske trgovine
i ekonomskih odnosa BiH
Ured za veterinarstvo

Босна и Херцеговина
Министарство спољне трговине
и економских односа БиХ
Канцеларија за ветеринарство

**SMJERNICE ZA UZIMANJE UZORAKA ZA KONTROLU SALMONELOZE
NA POSJEDIMA KONZUMNIH NESILICA (TIJEKOM RAZDOBLJA NESIVOSTI)**

SMJERNICE ZA UZIMANJE UZORAKA ZA KONTROLU SALMONELOZE NA POSJEDIMA KONZUMNIH NESILICA (TIJEKOM RAZDOBLJA NESIVOSTI)

Pripremljeno uz potporu USAID/Sweden FARMA II projekta

Sarajevo; 2017. godina

IZJAVA O OGRANIČENJU ODGOVORNOSTI

Priprema ove publikacije je omogućena od strane Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID) i Vlade Kraljevine Švedske (Sweden). Stajališta izražena u ovoj publikaciji odražavaju stajališta autora i ne moraju da odražavaju stajališta Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID), Vlade Sjedinjenih Američkih Država ili Vlade Kraljevine Švedske.

UZIMANJE UZORAKA NA INICIJATIVU VLASNIKA

Uzorci za kontrolu salmoneloze na posjedima uzimaju se od svih jata konzumnih nesilica čiji su proizvodi namijenjeni javnoj potrošnji.

Ova smjernica za uzimanje uzoraka za kontrolu salmoneloze na posjedima konzumnih nesilica (tijekom razdoblja nosivosti) odnosi se samo na konzumne nesilice koje se drže u sustavu kaveza.

Učestalost uzorkovanja

Uzorci se uzimaju **u svim** jatima konzumnih nesilica **svakog 15. tjedna** i to prvi put sa **24 ± 2 tjednom** starosti nesilica i **zatim svakih 15 tjedana nakon prvog uzorkovanja**. U svakom jatu uzimaju se po **dva skupna uzorka fecesa** u količini od najmanje **150 grama po uzorku**.

Uzorkovanje

Set za uzimanje uzoraka sastoji se od:

- dvije sterilne vrećice za uzorak
- jednog para sterilnih rukavica

Prije samog postupka uzorkovanja potrebno je oprati i dezinficirati ruke. Nakon pranja i dezinfekcije ruku, na ruke navući sterilne rukavice kako bi se spriječila kontaminacija uzoraka.

Kod jata konzumnih nesilica držanih u sustavu kaveza, a koja imaju postavljene pokretne trake ili sakupljače fecesa, uzorci svježeg fecesa se uzimaju na način da se prije uzorkovanja pusti u pogon sustav za uklanjanje fecesa, kako bi se osiguralo uzimanje svježih uzoraka fecesa. Nakon toga uzorci se uzimaju sa strugača na kojima se nakupio svježi feces. Ukoliko postoji više traka ili sakupljača fecesa unutar nastambe, uzorci se uzimaju sa svih traka ili strugača i združuju se u dva skupna uzorka po jatu (Slika 1). Ukupno se uzimaju 2 skupna uzorka svježeg fecesa u količini od najmanje 150 g po uzorku.

*Slika 1:
Mjesto uzimanja uzoraka fecesa sa strugača fecesa
Autor fotografije: Rob Davies*

U nastambama u kojima ne postoje sakupljači fecesa ili pokretne trake, mora se sakupiti 2 x 150g mješovitog svježeg fecesa. Isti se sakuplja sa 60 različitih mjesta ispod kaveza u posudama za defekaciju (Slika 2). Uzorci se uzimaju na način da se rukom na koju je navučena sterilna rukavica promiješa površina fecesa i tek onda uzima svježi uzorak. Isti postupak se ponavlja na sljedećem mjestu. Takvim površinskim miješanjem fecesa osiguravamo da je uzorkom obuhvaćena što veća površina i sadržaj iz što većeg broja kaveza. Ukupno se uzimaju 2 skupna uzorka svježeg fecesa u količini od najmanje 150 g po uzorku.

*Slika 2:
Uzimanje uzoraka u sustavu bez sakupljača i pokretnih traka.
Autor fotografije: Rob Davies*

Uzorak fecesa se prikuplja u sterilnu ambalažu (PVC vrećice, sterilne posude i sl.) uz korištenje sterilnih rukavica kako bi se osigurala zaštita od kontaminacije uzorka (Slika 3).

*Slika 3:
Uzorke prikupljati u sterilne vrećice
koristeći sterilne rukavice*

Nakon što se uzorci spakiraju u vrećicu, potrebno je iste adekvatno obilježiti kako bi se u laboratoriju mogla utvrditi veza između propratnog akta i samog uzorka. Ovo obilježavanje uzoraka je posebno važno ukoliko se u laboratorij šalje više uzoraka (uzorci uzeti od više jata). Na uzorcima mora stajati oznaka poveznice sa zapisnikom o uzorkovanju (propratnim dokumentom).

Slika 4: Obilježavanje uzoraka

U laboratorij se šalju dva zasebna uzorka, gdje se isti tek mogu združiti i ispitati kao jedan zajednički uzorak (radi se jedna analiza).

Slanje uzoraka

Uzorci se dostavljaju u akreditirane laboratorije koji imaju akreditirane metode za otkrivanje salmonele iz fecesa životinja i uzoraka iz okoliša iz faze primarne proizvodnje prema metodi BAS EN ISO 6579: Otkrivanje Salmonella spp. u životinjskom izmetu i u uzorcima okoliša iz faze primarne proizvodnje.

Akreditirani laboratoriji u koje se mogu dostaviti uzorci za kontrolu salmonele iz nastambi tovnih brojlera su:

- Centar za peradarstvo i kuničarstvo Veterinarskog fakulteta u Sarajevu,
- Veterinarski institut Republike Srpske „Dr Vaso Butozan“ u Banjoj Luci,
- Veterinarski zavod Bihać,
- Veterinarski zavod Tuzlanske županije,
- Veterinarski zavod Slaven.

Napomena:

Status laboratorija je promjenjiv po pitanju akreditacija, tako da je preporuka pratiti status akreditiranog laboratorija na stranici Instituta za akreditiranje BiH:

http://www.bata.gov.ba/Akreditirana_tijela/Spisak-akreditiranih-tijela.pdf

Propratni akt (Zapisnik o uzorkovanju)

Prilikom slanja uzoraka u laboratorij, uz uzorak je potrebno ispuniti i propratni akt, odnosno zapisnik o uzorkovanju koji treba sadržati sljedeće informacije:

- datum slanja uzorka i broj propratnog akta
- vrstu i broj uzorka
- broj i težina uzorka (npr. 2x150 g)
- identifikaciju jata koje je uzorkovano
- ime vlasnika i broj registracije posjeda
- datum i vrijeme uzorkovanja
- starost jata kod uzorkovanja
- naziv laboratorija kojem se uzorci dostavljaju
- vrstu tražene pretrage
- potpis uzorkovača

Čuvanje uzoraka

Nakon uzimanja uzoraka na posjedu mora se osigurati da isti ne budu izloženi sunčanoj svjetlosti i višim temperaturama. Zato je uzorke najbolje staviti u ručni hladnjak kako bi se osiguralo da je izbjegnuta intenzivna toplota (preko 25°C) ili izlaganje sunčanoj svjetlosti.

Slika 5: Ručni hladnjak i ulošci za čuvanje uzoraka do 24 h

Uzorke je potrebno dostaviti u laboratorij najkasnije 24 sata nakon samog uzorkovanja. Za to vrijeme uzorci se trebaju čuvati u hladnjacima u kojima su osigurani hladni uvjeti.

Za terenski rad, najprikladnije je čuvanje i prijevoz uzoraka u ručnim hladnjacima uz korištenje uložaka za hladnjake koji su prethodno bili dobro rashlađeni kako bi se osigurali hladni uvjeti.

Ukoliko uzorci nisu poslani unutar 24 sata, isti se moraju čuvati u hladnjaku.

Prijevoz uzoraka

Uzorci se dostavljaju laboratoriju lično ili kurirskom službom najkasnije 24 sata nakon samog uzorkovanja. Ukoliko uzorci nisu poslani unutar 24 sata od uzorkovanja, isti se moraju držati u hladnjaku na temperaturi od 0°C do 8°C.

Prilikom prijevoza uzoraka do laboratorija neophodno je osigurati iste uvjete koji su potrebni i za samo čuvanje uzoraka, odnosno uzorci ne smiju biti izloženi višim temperaturama (višim od 25°C) i/ili sunčanoj svjetlosti. Iz tog razloga i za prijevoz uzoraka važe ista pravila kao i za čuvanje uzoraka, odnosno najbolje je uzorke prevesti u ručnim hladnjacima do samog laboratorija.

U laboratoriju se uzorci drže u hladnjaku do pretraživanja na temperaturi od 0°C do 8°C. Uzorci se moraju staviti u proceduru pretrage najkasnije 48 sati nakon primitka uzoraka u laboratorij, odnosno najkasnije 96 sati od samog momenta uzimanja uzoraka.

Treba voditi računa da se uzorci šalju pravovremeno u laboratorij kako bi se ispoštovao rok od najduže 96 sati za stavljanje uzoraka u proceduru od momenta uzimanja uzoraka na posjedu.

Evidencije

Na posjedu je potrebno uspostaviti i čuvati evidencije o uzorkovanju i o rezultatima pretraga za svako jato na posjedu. Evidencije moraju sadržavati najmanje:

- datum uzorkovanja
- identitet uzorkovanih jata
- vrstu i broj uzorka
- starost jata kod uzorkovanja
- naziv laboratorija u koji su dostavljeni uzorci
- rezultate laboratorijskog pretraživanja

Evidencije se mogu voditi na način da se:

- uspostavi registar u kojem će biti arhivirani zapisnici o uzorkovanju i izvješća o pretraživanju za svako ispitano jato, i mogu se i
- voditi u obliku tabele sa tim da zapisnici o uzorkovanju i izvješća o pretraživanju za svako jato budu u privitku tabele.

Evidencije moraju biti dostupne mjerodavnom veterinarskom inspektoru na uvid.